

A NEMZETKÖZI GAZDASÁGI KAPCSOLATOK ALANYAI

DR. SIMON KÁROLY LÁSZLÓ
2020. MÁRCIUS 23.

ALANYOK

- Állam
- Jogi személyek
- Egyéni vállalkozások (egyéni cégek)

AZ ÁLLAM

ÁLLAMI IMMUNITÁS

- **Abszolút immunitás elve**
 - Az államot (és szerveit) teljes mentesség illeti meg minden jogviszonyban. → Nem felel a tartozásokért, nem perelhető stb.
- **Funkcionális (relatív) immunitás elve (20. sz. második fele)**
 - Az abszolút immunitás a (nemzetközi) gazdasági kapcsolatokban nem volt tartható, mert nem szívesen szerződtek az államokkal.
 - Az immunitás nem illeti meg az államot, amennyiben nem közjogi funkcióban (*iure imperii*), hanem polgári jogi vagy kereskedelmi jogi szerepben (*iure gestionis*) jár el. → Megnyílt a kapu a nemzetközi magánjog előtt
 - 1972, Bazel: Európai Immunitási Egyezmény (Európa Tanács)
 - 1976, USA: Foreign Sovereign Immunities Act
 - 1978, Nagy-Britannia: State Immunity Act

AZ IMMUNITÁS SZABÁLYAI

- **Alanya**
 - az állam
 - az állam közhatalmat gyakorló szervei (pl. nagykövetség, konzulátus)
 - az állam képviselőiben eljáró személyek (pl. diplomata)
- **Nem illeti meg immunitás, ha**
 - arról kifejezetten lemondott (végrehajtásra nem terjed ki),
 - az eljárást maga indította, vagy érdemben perbe bocsátkozott,
 - viszontkeresetet (ellenkövetelést) indít.
- **A külföldi állam belföldön fekvő vagyonára nem vezethető végrehajtás, pl. nem inkasszálható egy nagykövetség bankszámlája, nem foglalható le az ingatlana (kivéve: ha kifejezetten hozzájárul)!**

IMMUNITÁS ALÓLI KIVÉTELEK

- **Nem illeti meg immunitás az államot, ha az eljárás tárgya**
 - polgári jogi szerződésből eredő joga vagy kötelezettsége;
 - az állam és természetes személy közötti munkavégzésre irányuló jogviszonyból eredő jog vagy kötelezettség;
 - kártérítés;
 - az eljárás helye szerinti állam területén lévő ingatlanon fennálló jog, érdek, használat;
 - cégbeli részesedés;
 - az eljárás helye szerinti államban megnyílt hagyaték;
 - szellemi oltalom;
 - fizetéseképtelenség stb.

GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK

SZEREPEK A GAZDASÁGI KAPCSOLATOKBAN

- A vagyon jelentős része a gazdálkodó szervezeteknél **koncentrálódik**
→ a modern piacgazdaság alapsejtjei
- Típusok
 - Jogi személy / jogi személyiség nélküli szervezetek
 - Személyegyesítő / tőkeegyesítő
- A társaságok nemzetközi mozgása a 19. században elindult, a 20. században tömegessé vált → vállalatbirodalmak (multinacionális vállalatok) alakultak ki.
- Jogi rendezés: kétféle szabályozási struktúra
 - A jogi személyek jogállásának szabályozása (nemzetközi magánjog)
 - A nemzetközi mozgást (letelepedést) lehetővé tevő szabályok (idegenjog)
- <https://www.youtube.com/watch?v=klJvqNosh3Q>

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK HAZÁNKBAN

- **Fogalom:** Üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott vállalkozás, amelyben a tagok a nyereségből közösen részesednek és a veszteséget közösen viselik.
- Szerződés (társasági szerződés / alapító okirat / alapszabály)
- Jogi személy (fikció)
- Societas leonina tilalma
- Típuskényszer (személy- és tőkeegyesítő)
- Cégjegyzékbe való bejegyzés
- Szervezet
- Képviselet
- Felelősség – felelősségátvitel

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK TÍPUSAI HAZÁNKBAN

- Személyegyesítő
 - Közkereseti társaság (Kkt.)
 - Betéti társaság (Bt.)
- Tőkeegyesítő
 - Korlátolt felelősségű társaság (Kft.)
 - Részvénytársaság (Rt.)
 - Zártkörűen működő részvénytársaság (Zrt.)
 - Nyilvánosan működő részvénytársaság (Nyrt.)

KÖZKERESETI TÁRSASÁG

- **Fogalom:** közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.
- Jellemzően kisvállalkozások.
- Felelősség: korlátlan.

KÖZKERESLETI TÁRSASÁG SZERVEZETE

- Tagok: minimum 2 fő
 - egyszemélyes kkt. nem alapítható
 - de: a tagok száma 1 főre csökkenhet (max. 6 hónapig)
- Legfőbb szerv: tagok gyűlése
 - minden tag
 - személyesen / képviselő útján / levélszavazás (írásban)
 - 1 tag = 1 szavazat
 - főszabály: egyszerű szótöbbség
- Vezető tisztségviselő: ügyvezető
 - csak a társaság tagja láthatja el (külsős nem lehet)
 - általában egy megválasztott személy

BETÉTI TÁRSASÁG

- **Fogalom:** A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, továbbá legalább az egyik tag (*beltag*) vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg legalább egy másik tag (*kültag*) a társaság kötelezettségeiért – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – nem tartozik helytállási kötelezettséggel.
- Jellemzően kisvállalkozások.

BETÉTI TÁRSASÁG SZERVEZETE

- Tagok: minimum 2 fő
 - egyszemélyes bt. nem alapítható
 - de: a tagok száma 1 főre csökkenhet (max. 6 hónapig)
- Felelősség: beltág – korlátlan; kültág – korlátozott
- Legfőbb szerv: tagok gyűlése
 - minden tag (beltág és kültág egyaránt)
 - személyesen / képviselő útján / levélszavazás (írásban)
 - 1 tag = 1 szavazat
 - főszabály: egyszerű szótöbbség
- Vezető tisztségviselő: a beltág
 - Kivétel: ha a társaságnak nem marad üzletvezetésre és képviseletre jogosult beltágja, akkor a törvényes működés megteremtéséig (legfeljebb 6 hónapig) a társaság képviseletére a kültág is jogosult. (Ilyenkor a felelőssége korlátlaná fordul át)

KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG

- **Fogalom:** Előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetétjének szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – a törvényben meghatározott kivétellel – a tag nem felel.
- Jellemzően középvállalkozások.
- Tagi felelősség: korlátozott.

KFT. ALAPFOGALMAI

- **Törzsbetét:** A tagok vagyoni hozzájárulása. Lehet: készpénz és apport. Legkisebb mértéke 100.000.- Ft. Minden tagnak egy törzsbetétje van.
- **Törzstőke:** A törzstőke a tagok törzsbetétjeinek összességéből áll. Minimális összege: 3.000.000.- Ft.
- **Üzletrész:** A törzsbetét a kft. cégjegyzékbe való bejegyzése után üzletrésszé alakul. Magában foglalja a tag törzsbetétjét, jogait, kötelezettségeit. Általában az azonos mértékű üzletrészek azonos tagsági jogokat testesítenek meg, de létesíthetők speciális üzletrészek (osztaléksőbbbségi, többségi szavazat, vétőjog stb.).

KFT. SZERVEZETE

- Tagok:
 - Jogai: osztalék, szavazat
 - Kötelezettségei: vagyoni betét szolgáltatása, pótbefizetés
- Legfőbb szerv: taggyűlés
 - minden tag
 - személyesen / képviselő útján / levélszavazás (írásban)
 - ügyvezető hívja össze meghívóval
- Vezető tisztségviselő: ügyvezető
 - Üzletvezetés, képviselet, tagjegyzék, határozatok könyve
 - lehet tag és kívülálló is

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

- **Fogalom**: előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével működik, és a részvényes kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének, vagy kibocsátási értékének a szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a törvényben meghatározott kivételekkel a részvényes nem felel.
- **Tagi felelősség**: korlátozott.
- **Formái**: zártkörű (5M Ft) és nyilvános (20M Ft)

RÉSZVÉNY

- **Fogalom:** tagsági jogot megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező, forgalomképes értékpapír. Egy vagy több tulajdonosa is lehet. Van nyomdai úton előállított és dematerializált részvény.
- **Részvényfajták**
 - Törzsrészvény
 - Elsőbbségi (osztalékelsőbbségi, likvidációs hányadhoz fűződő részvény, szavazatelsőbbségi, vezető tisztségviselő v. felügyelőbizottsági tag kijelölésére von. elsőbbség, elővásárlási jogot biztosító, kumulatív részvény)
 - Kamatozó
 - Dolgozói
 - Visszaváltható

RT. SZERVEZETE

- Legfőbb szerv: közgyűlés
- Vezető tisztségviselő: igazgatóság
 - lehet tag és kívülálló is
 - Főszabály: 3 fő (egyike elnök)
 - Zrt.: lehet egyszemélyi (vezérigazgató)
 - Nyrt.: lehet 5 fős (igazgatótanács)
 - a társaság képvisellete, közgyűlés összehívása, beszámoló elkészítése, üzletpolitikai jelentés készítése, részvénykönyv vezetése
- Felügyelőbizottság
- Könyvvizsgáló

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK MÁS JOGRENDSZEREKBE

KÖZKERESETI TÁRSASÁG

- **Lényege:** két vagy több személy közös név alatt korlátlan, egyetemleges és közvetlen felelősség mellett kereskedelmi tevékenységet folytat. Bármelyik tag jogosult a társaságot képviselni.
- Németország, Ausztria: Offene Handelsgesellschaft (OHG); Svájc: Kollektive Gesellschaft
- Egyesült Királyság: general partnership (nemcsak kereskedelmi, hanem bármely tevékenység céljára létrehozható, pl.: ügyvédi, könyvelői irodák)
- Franciaország: société en nom collectif (SNC)
- Spanyolország: Sociedad Colectiva (SC)

BETÉTI TÁRSASÁG

- **Lényege:** a beltág felelőssége a társaság tartozásaiért korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges, a kültagok felelőssége csak a bevitt vagyon erejéig áll fenn. Főszabály szerint képviseletre csak a beltágok jogosultak.
- Németo., Ausztria: Kommanditgesellschaft (KG)
- Egyesült Királyság: limited partnership
- Franciaország: société en commandite simple (SCS)
- Spanyolország: Sociedad Comanditaria

KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG

- **Lényege:** meghatározott számú, ismert tagból áll, előre meghatározott törzstőkével alakul, a törzstőke törzsbetétekből tevődik össze, a szavazati jog és az osztalék az üzletrészek mértékéhez igazodik, korlátozott tagi felelősség.
- Németország, Ausztria: Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)
- Egyesült Királyság: nincs önálló kft. típus, de van: private company limited by share (rt., de nincs alaptőke); private company limited by guarantee (közhasznú tevékenység)
- Franciaország: société à responsabilité limitée (SARL)
- Spanyolország: Sociedad Limitada (SL)

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

- **Lényege:** előre meghatározott számú és névértékű részvényből álló alaptőkével alakul, a részvény befizetése után a részvényt semmilyen anyagi felelősség nem terheli.
- Németország, Ausztria: Aktiengesellschaft (AG)
- Egyesült Királyság: public company limited by share (PCL)
private company limited by share (rt., de nincs alaptőke);
private company limited by guarantee (közhasznú tevékenység)
- Franciaország: société anonyme (SA)
- Spanyolország: Sociedad Anonym (SA)

**KÜLFÖLDIEK GAZDASÁGI
CÉLÚ MAGYARORSZÁGI
LETELEPEDÉSÉNEK HAZAI
JOGI KERETEI**

A NEMZETKÖZI GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉG HAZAI FORMÁI

Külföldi Magyarország területén üzletszerű gazdasági tevékenységet az alábbi **letelepedési formákban** végezhet:

- egyéni vállalkozóként (egyéni céggként)
- fióktelep vagy kereskedelmi képviselet útján
- belföldi székhelyű gazdasági társaság, egyesülés vagy szövetkezet útján, amelyben részesedéssel rendelkezik

[1988. évi XXIV. törvény 3. §]

EGYÉNI VÁLLALKOZÓ

▪ Lehet

- magyar állampolgár
- az Európai Unió tagállamának állampolgára
- az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgára
- nemzetközi szerződés alapján a letelepedés jogával rendelkező személy
- a szabad mozgás és tartózkodás jogát Magyarország területén gyakorló személy
- a bevándorolt vagy letelepedett jogállású személy

[2009. évi CXV. törvény 3. § (1) bek.]

FIÓKTELEP

- Külföldi vállalkozás jogi személyiséggel nem rendelkező, **gazdálkodási önállósággal** felruházott olyan szervezeti egysége, amelyet önálló cégformaként a belföldi cégnyilvántartásban fióktelepként bejegyeztek
- cégnyilvántartásba vétellel jön létre
- a cégbejegyzést követően belföldi tevékenység végzésére jogosult
- **jogképes** → cégneve alatt a külföldi vállalkozás javára jogokat szerezhet és a külföldi vállalkozás terhére kötelezettségeket vállalhat, így különösen vagyont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető
- **több** városban (községben) is rendelkezhet működési hellyel (telephellyel)
- Pl.: Deutsche Bank, Sony Europe Ltd., Carl Zeiss

[1997. évi CXXII. törvény]

KERESKEDELMI KÉPVISELET

- a külföldi vállalkozás nevében és javára folytat vállalkozási tevékenységet
- cégnyilvántartásba vétellel jön létre (önálló cégforma: ker. képviselet)
- Célja:
 - szerződések közvetítése, előkészítése, megkötése
 - az üzletfelek tájékoztatása
 - reklámtevékenység folytatása
- jogi személyiséggel nem rendelkezik
- Pl.: Air France, GL Pharma, Acer

[1997. évi CXXII. törvény]

VÁMSZABAD-TERÜLETI TÁRSASÁG

- Vámszabad területen alapított egyéni vagy társas vállalkozás (székhelye: vámszabad területen van).
- A hazai vám-, deviza- és külkereskedelmi szabályok szempontjából külföldinek minősül (nem kell vámot fizetni a tényleges határátlépésért, adómentesség stb.) – hasonlít az *offshore* céghez.
- A Magyarországra kötelező nemzetközi szerződések külkereskedelemre vonatkozó rendelkezései (pl. GATT, EU), valamint az árukra megállapított kiviteli és behozatali előírások irányadók e társaságokra is.
- Magyarországon egyetlen ilyen van: Záhonyban; részletesen ld. ezt a cikket:

<https://qubit.hu/2019/10/14/a-szuklatokoruseg-es-a-korruptcios-lehetosegek-hianyamiatt-szuk-kis-macskabejarova-valt-a-kelet-egykori-kapuja-zahony>

OFFSHORE CÉGEK ÉS ADÓPARADICSOMOK

- A nemzetközi gazdasági élet aktuális jelenségei.
- **Adóparadicsom:** olyan terület, ahol a társaságra kedvező adójogi szabályok és a társaság fenntartásának megkönnyítését elősegítő egyéb előnyök érvényesülnek.
- **Offshore társaság:** olyan társaság, amely az alapítóinak (tulajdonosainak) székhelyétől, illetve lakóhelyétől különböző országban kerül bejegyzésre, a bejegyzése szerinti országban azonban gazdasági tevékenységet nem folytat, onnan bevétele nem származik.
- Részletek: <https://arsboni.hu/az-offshore-jelenseg/>

AZ EURÓPAI UNIÓ TÁRSASÁGI JOGA

JOGHARMONIZÁCIÓ

- Nem létezik egységesített európai társasági jog, de a társasági jogra vonatkozó nemzeti jogszabályok harmonizálása uniós szinten az 1960-as évek óta folyamatosan zajlik → külön-külön nemzeti társasági jogok léteznek az EU-ban, de **jelentős mértékben harmonizáltak (társasági jogi irányelvek)**
- **Minimumszabályok** vannak érvényben pl. az alábbi területeken:
 - részvényesek érdekeinek és jogainak védelme,
 - a részvénytársaságokra vonatkozó nyilvános vételi ajánlatok,
 - a fióktelep-információk közzététele,
 - az egyesülések és szétválások,
 - a pénzügyi jelentéstétel és az elszámolás,
 - a társaságokkal kapcsolatos információkhoz való könnyebb és gyorsabb hozzáférés.

EURÓPAI UNIÓS TÁRSASÁGI FORMÁK

- Európai gazdasági egyesülés (EEIG)
- Európai részvénytársaság (SE)
- Európai szövetkezet (SCE)
- Egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság (SUP)
- Részletek:
<https://core.ac.uk/download/pdf/161069184.pdf>

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!